

3. A paraszti szálalástól a folyamatos erdőborításig

„Adatok a Szentgyörgyvölgyi szálaló erdő múltjából

Helység/Időpont (év)	1857	1895	1914	1930	1935	1963
Magyarföld (Dobraföld), erdő (%)	49	61	58	52	52	53
Szentgyörgyvölgy, erdő (%)	15	16	11	11	10	24
Márokföld, erdő (%)	9	7	12	9	9	22

1690-ben Szentgyörgyvölgyön bőségesen volt fenyves erdő. 1698-ban a dokumentumok 1 hold fenyőst említenek. 1756-ban a katolikus plébánia 38 hold erdejének nagy részén tölgy található. Felsőszenterzsébeten is jelentős nagyságú volt a tölgyerdő, amit a számottevő makkoltatás jelzett.

Magyarföldről 1690-ben és 1728-ban találunk adatokat. A földeket a talaj terméketlensége miatt meghagyták fenyvesnek és közös legelőnek, a tölgyerdő (makkos) aránya jelentéktelen.

1740-ben Magyarföldön és Gödörházán lévő Hárson völgy, Orbán völgy, és Haraszi erdő jelentős része tölgyes (makkoltatás), de jelen van a fenyő és a vadkörte is.

Márokföldnek 1764-ben a szentgyörgyvölgyi határ mellett 3 tagban tölgyerdeje volt. 1801-ben szintén megemlégették a 174 hold, vegyes makktermő erdőt.

Magyarföldén 1796-ban tölgy, bükk és fenyőfát említettek.

1818-ban a Kerka felé hajló erdők tölgy, fenyő, bükk, cser, gyertyán, hárs, nyír, éger, nyár, vadkörte, vadalma, vadcsereznye, kőkény galagonya és mogyoró fa-, cserjefajokból álltak. Először találunk utalást a kocványos és kocványtalan tölgy (csupros) elkülönítésére.

A szomszédos Őrségben is hasonló volt a fajaj-előfordulás.

Egy 1830-as dokumentumban utalás történt, hogy Magyarföld erdőiről hordott falevével trágyáztak, mely bevételt jelentett. Ez is jelezte, hogy jelentős lombos erdővel rendelkeztek. 1840-ben ugyanitt összefüggő, zárt területet alkotott a Zsidó berek és a Kismétneki erdő; utóbbi fele lombos, fele fenyves volt. A faluhoz a tölgyes erdő volt közelebb.

1851-ben Magyarföldön a Szentgyörgyvölgy felőli részen fenyves erdő található. Ugyanakkor Felsőszenterzsébet déli és északi részén fenyves, még a délkeleti részén bükkösök voltak. Velemér és Métnék pusztája is zömmel fenyves, de előfordult bükkös és tölgyes erdő is.

1855 és 1859-ben Felsőszenterzsébeten a Kerka völgyében égereseket, nyárasokat, a többi területen, különösen Szentgyörgyvölgy felől, nagyrészt fenyveseket találunk, alig volt lombos erdő. Jellemző a fenyvesek közti Cseresznyés, Nyáraska és Körtvélyfák dűlő név, mely utal a fafajra.

1756-ban Szentgyörgyvölgyön, a plébános erdeiben való makkoltatás csak bérért történhetett. Magyarföldén 1796-ban már erdészt alkalmaztak, (já-

Szent-György-Bánok, magyar falu, Zala vmegyében, 836 kath., 14 zsidó Isk. Kath. paroch. templom. Fu.h. Eszterházy. Ut. p. A. Lendva.

gerház), és az erdő szélében fűrész üzemelt (deszka mecző). A makkbérből, a gubacs eladásából és a fakitermelésből erdő bejövő készpénzjövedelem évi 150 forintot tett ki, de a pintérfa, dongafa értékesítését is felvetik. Velemér, Gödörháza, Magyarszombatfa és a többi Őrségi helységben 1798–1818 közt uradalmi erdőispán tevékenykedett.

1818-ban írták, hogy vannak olyan helyek, melyet 10-15 évente egyszer vetnek be gabonával, de előtte a rajta lévő fenyőst és harasztot levágták és elégették. Ugyanakkor utalást találunk a tölgy-, bükk-, cser-, gyertyánmakk, gubacs szedésére, és egyéb erdei vadgyümölcsök gyűjtésére. 1860-ban Magyarföldön volt uradalmi vadász és vadászlak.

Ugyanitt az 1859-ben történt úrbérendezés során a volt jobbágyok kapták a Tölgyes erdőt és a Zsidó berek felét, a további részeket, valamint a Kismétneki erdőt a gr. Szapáry család kapta meg. Felsőszenterzsébeten szintén ekkor történt az elkülönítés, a volt jobbágyoké lett a Hosszúfenyős és a Zsidó berek kisebb része. A nagyobb felét, valamint a Zsidó dombi erdőt gr. Szapáry kapta. A nagy-kiterjedésű fenyvesekben foltszerűen voltak friss irtások: Fenyvesi, Újhegyi, Határszéli, Gradin árka, Döngöletti irtás. A kismemesi Szentgyörgyvölgyön a plébánia és a volt úrbéresek elkülönítése 1875-ben történt meg, az Országúti-, Egresi- és Tüütösi erdőket osztották meg.

E néhány adatból is látni, hogy a szálaló erdő múltja igen összetett, sokszínű és ezért nehéz egyértelmű megállapításokat tenni. A történelmi, éghajlati és talajviszonyok rákényszerítették a lakosokat, hogy egy sajátos, néha egyedi vonásokat is felmutató gazdálkodást végezzenek. Ennek csak a végeredményét láthatták a XX. század szakemberei, előzményeit kevésbé.*

A paraszti szálalás és a szálaló erdő történetének ismertetését követően bemutatásra került *Palotay István* munkássága és felidéztek *Hajdu Tibor* szálaló erdőre tett megállapításait, majd tájékoztatást adtunk jelenkori feladatainkról. Kopjafaavatás keretében, főhajtással tisztelegünk Hajdu Tibor emléke előtt és koszorút helyeztünk el Palotay István emlékművére.

Szent-Györgyvölgye, magyar falu, Zala vmegyében, 118 kath., 10 evang., 900 ref. lak. kath. és ref. anyateplmok. F. u. több nemesek. Ut. p. Egerszeg. (Fényes Elek: Geographiai szótár, 1851.)

* (Forrás: Szakács László)

A kopjafánál Zambó Péter elnökünk emlékezett elhunyt kollégánkra. Ebből idézünk.

Hajdu Tibor, a magyar erdőmérnökök jeles képviselője, a zalai erdő- és vadgazdálkodás elismert vezetője, a legendás firma, a példás családapa és a nagyszerű barát kopjafáját avatjuk most.

Hajdu Tibor erdőmérnök, vadgazdálkodási szakmérnök, az Egyesület Zalaegerszegi Helyi Csoportjának és a Zala Megyei Vadászszövetségnek egykori elnöke, a Pro Silva Hungariae, a Pro Urbe Zalaegerszeg díjak és a Magyar Vadászatért Érdemérem kitüntette, 2007. november 21-én, életének 51. évében hunyt el.

Élete pókaszepteki keresztény családból indult. Szellemét, egyéniségét az esztergomi Ferences Gimnázium pallérozta, majd a zalai erdőben korán megkóstolt fakitermelő munka érlelte igazi férfivá.

Kiváló kapcsolatteremtő, közösség-összetartó képessége már előfelvételis katonaként kiteljesedett, az akkori megismerkedésünk pillanatától kezdve az egyetemi évfolyamunk meghatározó alakja volt.

A valódi értékeket tisztelő, a másikat megbecsülő, a gyengébbeket felkaroló személyisége a soproni Alma Mater falai között találkozott az akkor újjáéledő selmeczi hagyományokkal. E szerencsés

találkozás során Tibor az egyetemi ifjúság generációit máig motiválni képes, a legnagyobbakhoz méltó, nagybetűs Firmává érett. Legendás szakestélyeken elnökölt, valétaelnökké is Őt választottuk. A Praeses dalában szóló intelmet: „A barátság éljen köztünk, míg a balál elragad!”, maradéktalanul betartotta.

1982-ben, diplomával a zsebében visszatért Zalába – pályáját az Erdőrendezési Szolgálat erdőtervező mérnökeként kezdte.

Rátermettsége korán megmutatkozott, hat év gyakorlattal már az Erdőtervezési Iroda vezetői kinevezését vehette át. 1996-tól haláláig a Zalaegerszegi Erdőfelügyelőségnek, majd a jogutódjának köztisztviseltemben álló igazgatója. Munkásságának eredménye tükröződik a zalai erdők kiválóságában, a zalai erdészek szakmaiságában és emberségében.

Közösségépítő erejét az Országos Erdészeti Egyesületben is kamatoztatta. Őt cikluson át volt elnöke az Zalaeger-

szei Helyi Csoportnak, oszlopos tagja a Vadgazdálkodási Szakosztálynak.

Háromgyerekes családapaként is mindig talált módot a fiatalokkal való foglalkozásra, Ő a zalai erdei iskola program atyja, a Madarak és Fák Napjának népszerű túravezetője.

Erdészhibivatása mellett a második szenvedélye a vadgazdálkodás, bobbija a vadászat lett.

A baráti körében alapított Szalonka Klub a kulturált vadászat elkötelezettjeinek patinás egylete volt.

1990-től a Zala Megyei Vadásztársaságok és Vadgazdálkodók Szövetségének vadászmasterévé, 1997-től pedig a testület elnökévé választották.

Elismertsége okán az élet a legkülönbözőbb feladatokkal találta meg. Őt éven át a Zalaerdő Rt. Felügyelőbizottságát vezette. Országos hírre tett szert rendezvények házigazdájaként, levelező elnökéként - hozzáértésével, beleérző képességével és mindenkit magával ragadó humorával.

Munkatársai gondját-baját kérés nélkül is magára vette, s mi aggódva figyeltük, hogy meddig bírja még a terhek cipelését. Szilárd jellemét váratlan, szörnyű betegsége sem törte meg. Elesettségét is kegyelmi állapotként fogta fel, amikor többet lehet a szeretteivel, barátaival, mint a sok munka és elfoglaltság idején.

Házigazdáink figyelmességéből e kopjafa különleges helyre került - Páló István erdőmérnök kopjafája mellé. Tibor megnyilatkozásából mindig érezhetjük, hogy Pista bácsi, a korszerű erdőkezelési módszerek térségi megalapozója, Szentgyörgyvölgy száraló erdejének atyja az egyik példaképe.

Mától itt, egymás mellett tiszteleghetünk két nagyszerű zalai erdész és kiváló ember emlékének.